

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α

ΤΗΣ 1^{ης} ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ 10^{ης} ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2019

-----0-----

Μ Ε Λ Η : Ανδρονίκη Θεοδοκάτου, Πρόεδρος, Ιωάννης Σαρμάς, Σωτηρία Ντούνη, Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου, Γεωργία Μαραγκού και Μαρία Αθανασοπούλου, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σταμάτιος Πουλής, Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Στυλιανός Λεντιδάκης, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Βασιλική Σοφιανού, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Βασιλική Προβίδη, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ευαγγελία Σεραφή, Κωνσταντίνος Κρέπης, Ειρήνη Κατσικέρη, Γεωργία Παπαναγοπούλου, Νεκταρία Δουλιανάκη, Νικολέτα Ρένεση, Αικατερίνη Μποκόρου, Αντιγόνη Στίνη και Βασιλική Πέππα, Σύμβουλοι.

Οι Αντιπρόεδροι Αγγελική Μαυρουδή και Κωνσταντίνος Κωστόπουλος και οι Σύμβουλοι Ελένη Λυκεσά, Δημήτριος Πέππας, Ασημίνα Σακελλαρίου και Αργυρώ Μαυρομμάτη απουσίασαν δικαιολογημένα.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ : Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Ελένη Αυγουστόγλου, Επίτροπος, Προϊσταμένη της Γραμματείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Με την αρχή της συνεδρίασης ο Σύμβουλος Κωνσταντίνος Εφεντάκης, που ορίστηκε από την Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου εισηγητής, φέρει προς συζήτηση τις συνυπογραφόμενες από την Υπουργό και τον Υφυπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τον Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομικών διατάξεις των άρθρων 19 και 32 του από 9.4.2019 σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με τίτλο «Ρύθμιση οφειλών προς Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις», που απεστάλησαν στο Ελεγκτικό Συνέδριο με το 56284/9.4.2019 έγγραφο του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (αριθμ. ΓΕΕ 359/9.4.2019), για να γνωμοδοτήσει επ' αυτών η Ολομέλεια, σύμφωνα με το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος. Το κείμενο αυτών έχει ως εξής:

**«ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ
του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής
Αλληλεγγύης με τίτλο «Ρύθμιση οφειλών προς Φορείς Κοινωνικής
Ασφάλισης και άλλες διατάξεις»**

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ...
ΛΟΙΠΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

**Άρθρο 19
Σύνταξη λόγω θανάτου**

1. Οι ηλικιακοί περιορισμοί του πρώτου, δεύτερου και τρίτου εδαφίου της υποπαρ. Α της παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 (Α΄ 85) καταργούνται. Οι συντάξεις λόγω θανάτου συνταξιούχου ή ασφαλισμένου καταβάλλονται στους επιζώντες συζύγους ανεξάρτητα από την ηλικία τους, ακόμα και μετά την παρέλευση τριετίας.
2. Η περ. α΄ της υποπαρ. Β της παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 αντικαθίσταται ως εξής:
«Είναι άγαμα και δεν έχουν συμπληρώσει το 24ο έτος της ηλικίας τους».
3. Στην παρ. 2 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 οι λέξεις «πέντε (5) ετών» αντικαθίστανται από τις λέξεις «τριών (3) ετών».

4. Στην περ. α΄ της υποπαρ. Α της παρ. 4 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 οι λέξεις «ποσοστό 50%» αντικαθίστανται από τις λέξεις «ποσοστό 70%».

5. Η περ. β΄ της παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 αντικαθίσταται ως εξής:

«Μετά την πάροδο της τριετίας, αν ο επιζών εργάζεται ή αυτοαπασχολείται ή λαμβάνει σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή, καταβάλλεται, αναλόγως της χρονικής διάρκειας της εργασίας ή αυτοαπασχόλησης, το 50% της σύνταξης, η οποία δεν μπορεί να υπολείπεται των κατώτατων ορίων των περ. α΄, β΄ και γ΄ της υποπαρ. Β της παρ. 4.»

6. Στην παρ. 7 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Αν το ποσό της σύνταξης, όπως προκύπτει από τον υπολογισμό του σύμφωνα με το άρθρο 14, είναι μεγαλύτερο του καταβαλλόμενου κατά την 12.5.2016 ποσού σύνταξης, τα ποσοστά της υποπαρ. Α της παρ. 4 υπολογίζονται επί του μεγαλύτερου ως άνω ποσού. Αν το ποσό της σύνταξης, όπως προκύπτει από τον υπολογισμό του σύμφωνα με το άρθρο 14, είναι μικρότερο του καταβαλλόμενου κατά την 12.5.2016 ποσού, τα ποσοστά της υποπαρ. Α της παρ. 4 υπολογίζονται επί του καταβαλλόμενου ως άνω ποσού.»

7. Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται, από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, και σε όσες αποφάσεις συνταξιοδότησης εκδόθηκαν κατ'εφαρμογή του ν. 4387/2016.

Άρθρο 32

Αναγνώριση ως πλασματικού χρόνου ασφάλισης του χρόνου για την απόκτηση διδακτορικού τίτλου των μελών ΔΕΠ

Ο χρόνος πραγματοποίησης των διδακτορικών σπουδών των μελών Διδακτικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΔΕΠ) των Πανεπιστημίων, των ΤΕΙ και της Ανώτατης Σχολής Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ), και μέχρι πέντε (5) έτη, αναγνωρίζεται ως πλασματικός χρόνος ασφάλισης με αίτηση του ενδιαφερομένου και εξαγοράζεται, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 15 και 34 του ν. 4387/2016, μη συνυπολογιζόμενου του χρόνου αυτού στο ανώτατο όριο της παρ. 4 του άρθρου 17 του ν. 3865/2010 (Α΄ 120) και της παρ. 6 του άρθρου 40 του ν. 2084/1992 (Α΄ 165). Ο χρόνος του προηγούμενου εδαφίου αναγνωρίζεται τόσο για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, όσο και για την προσαύξηση του ποσού της σύνταξης. Σε περίπτωση μη εξαγοράς του, ο χρόνος πραγματοποίησης των διδακτορικών σπουδών των μελών ΔΕΠ συνυπολογίζεται μόνο για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και όχι για τον προσδιορισμό του δικαιούμενου ποσού σύνταξης.

Αθήνα, 9/4/2019

**ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
Ευτυχία Αχτσιόγλου**

**Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
Γεώργιος Χουλιαράκης**

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
Αναστάσιος Πετρόπουλος»**

Ο Επίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Αντώνιος Νικητάκης διατύπωσε την ακόλουθη έγγραφη γνώμη:

«Εισάγουμε ενώπιον της Ολομέλειας του Σώματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 1 περ. γ' του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 (ΦΕΚ Α' 52), το από 9.4.2019 σχέδιο νόμου του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με τίτλο «Ρύθμιση οφειλών προς Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις», το οποίο συνυπογράφεται από την Υπουργό και τον Υφυπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τον Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομικών, και μας απεστάλη με το 56284/9.4.2019 έγγραφο του Αναπληρωτή (αριθμ. πρωτ. ΓΕΕ: 359/9.4.2019), προκειμένου να εκφέρει (η Ολομέλεια) την προβλεπόμενη από τις διατάξεις του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος γνωμοδότησή της, και εκθέτουμε τα ακόλουθα:

Με το προτεινόμενο νομοσχέδιο, οι συνταξιοδοτικού περιεχομένου ρυθμίσεις του οποίου καταστρώνονται σε δύο συνολικώς άρθρα, επέρχονται αλλαγές σε σειρά διατάξεων του ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας - Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού συστήματος -

Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄ 85) και του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ. 169/2007, ΦΕΚ Α΄ 210).

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Κατά το άρθρο 73 παρ. 2 εδάφιο τελευταίο του Συντάγματος, τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια, επί των οποίων απαιτείται η προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, πρέπει να είναι ειδικά. Η επιταγή αυτή του Συντάγματος τηρείται και όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις εμπεριέχονται σε ιδιαίτερο (αυτοτελές) κεφάλαιο νομοσχεδίου, που περιλαμβάνει και άλλου περιεχομένου διατάξεις στα λοιπά κεφάλαιά του (βλ. Πρακτ. Ολομ. 3ης Ειδ. Συν. της 7^{ης} Ιουνίου 2017, 2ης Ειδ. Συν. της 8ης Μαΐου 2017, 1ης Ειδ. Συν. της 8ης Μαρτίου 2017 και 1ης Ειδ. Συν. της 20ης Φεβρουαρίου 2012). Συνακόλουθα, επισημαίνεται ότι για την πληρότητα του τίτλου του ως άνω σχεδίου νόμου, πρέπει να αναφέρεται ότι αφορά και σε τροποποίηση συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων του ν. 4387/2016.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ

Επί του άρθρου 19:

παρ. 1, 2, 3 και 4: Πρόκειται για ευνοϊκές ρυθμίσεις, επί της ουσίας των οποίων δεν έχουμε παρατηρήσεις. Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη σύνταξη λόγω θανάτου και ορίζονται οι δικαιούχοι και οι ειδικότερες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για την κάθε κατηγορία.

παρ. 5: Πρόκειται για ευνοϊκές ρυθμίσεις, επί της ουσίας των οποίων δεν έχουμε παρατηρήσεις. Προτείνεται να προστεθεί, μετά τη φράση «Η περ. β΄ της παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016», η φράση «όπως αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 234 παρ. 1 του ν. 4389/2016».

παρ. 6: Πρόκειται για ευνοϊκές ρυθμίσεις, επί της ουσίας των οποίων δεν έχουμε παρατηρήσεις.

παρ. 7: Προτείνεται η αναδιατύπωση της φράσης «αποφάσεις συνταξιοδότησης» σε «πράξεις κανονισμού ή απονομής σύνταξης». Επισημαίνεται ότι από τη γραμματική διατύπωση της διάταξης προκύπτει ότι δεν δύναται να τύχει εφαρμογής επί πράξεων απορριπτικών αιτήσεων συνταξιοδότησης επιζώντων συζύγων που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4387/2016, λαμβανομένου υπόψη ότι κρίσιμος χρόνος για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος είναι ο χρόνος επαγωγής, ήτοι ο χρόνος θανάτου του συζύγου.

Επί του άρθρου 32:

Πρόκειται για ευεργετικές διατάξεις. Ο τίτλος του άρθρου ενδείκνυται να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Τροποποίηση άρθρου 12 παρ. 1 του π.δ. 169/2007». Επισημαίνεται ότι η κατοχή διδακτορικού διπλώματος ως ελάχιστη προϋπόθεση για την εκλογή σε καθηγητή όλων των βαθμίδων δεν απαιτείται για κατάληψη θέσης καθηγητή γνωστικού αντικειμένου εξαιρετικής και αδιαμφισβήτητης ιδιαιτερότητας, για την οποία δεν είναι δυνατή ή συνήθης η εκπόνησή της (βλ. άρθρο 19 παρ. 1 περ. α' εδ. β' του ν. 4009/2011, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο τέταρτο παρ. 1 του ν. 4405/2016, ΦΕΚ Α' 129). Ενόψει δε της πάγιας νομολογίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τις διατάξεις της περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 12 του π.δ. 169/2007, σύμφωνα με την οποία στην έννοια της προσμετρητέας συντάξιμης προϋπηρεσίας περιλαμβάνεται οποιαδήποτε προϋπηρεσία (όπως δικηγορική, ιατρική κ.λ.π.), όταν συγκεκριμένος χρόνος αυτής απαιτήθηκε ρητά από τις σχετικές με την πρόσληψη του υπαλλήλου

διατάξεις, ως προσόν διορισμού του, ενδείκνυται να αιτιολογηθεί ειδικότερα η αναγνώριση του χρόνου για την απόκτηση διδακτορικού τίτλου των μελών ΔΕΠ, αδιακρίτως, ως πλασματικού χρόνου ασφάλισης. Εξ άλλου, δεδομένου ότι αναγνωρίζεται πλασματικός χρόνος σπουδών ως χρόνος ασφάλισης σε ασφαλισμένους οποιοδήποτε φορέα ή του Δημοσίου (άρθρο 40 παρ. 2 του ν. 3996/2011, ΦΕΚ Α' 170), ενδέχεται η προτεινόμενη διάταξη, με την οποία εισάγεται ευνοϊκή ρύθμιση για τα μέλη ΔΕΠ, χωρίς αυτή να αιτιολογείται ειδικώς ως εκ των ιδιαιτέρων καθηκόντων τους, να προσκρούει στην αρχή της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος). Τέλος, επισημαίνεται ότι από τη συνημμένη στο εξεταζόμενο σχέδιο νόμου εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων, στην οποία εκ παραδρομής αναγράφεται ότι «προκαλούνται έσοδα» αντί του ορθού «προκαλούνται έσοδα και έξοδα» στον προϋπολογισμό του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης, δεν προκύπτει ότι έχουν μελετηθεί επαρκώς οι επιπτώσεις, από την εισαγωγή της εξεταζόμενης ρύθμισης, στον προϋπολογισμό του ΕΦΚΑ.

Αθήνα, 10 Απριλίου 2019

Ο Επίτροπος της Επικρατείας

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΙΚΗΤΑΚΗΣ»

Ο Σύμβουλος Κωνσταντίνος Εφεντάκης εξέθεσε τα ακόλουθα:

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 73 του Συντάγματος, τα νομοσχέδια για τις συντάξεις, για τα οποία απαιτείται η προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, πρέπει να είναι «ειδικά».

Για την τήρηση δε της συνταγματικής αυτής επιταγής, αρκεί οι συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις να τίθενται ως ιδιαίτερο (αυτοτελές) κεφάλαιο νομοσχεδίου, το οποίο δεν αποκλείεται, στα λοιπά κεφάλαιά του, να περιλαμβάνει και διαφορετικού αντικειμένου διατάξεις (βλ. Πρακτικά 2ης Ειδ. Συν./8.5.2017, 1ης Ειδ. Συν./8.3.2017 και 1ης Ειδ. Συν./20.2.2012 Ολομ. Ελ. Συν.). Εν προκειμένω, όμως, στο οικείο κεφάλαιο («Λοιπές ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές διατάξεις») του σχεδίου νόμου, με τον τίτλο «Ρύθμιση οφειλών προς Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις», εμπεριέχονται προδήλως διατάξεις και για άλλα ζητήματα και όχι, όπως θα έπρεπε, μόνον οι υποβληθείσες προς γνωμοδότηση συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, που αριθμούνται ασυνεχώς ως άρθρα 19 και 32 του εν λόγω νομοσχεδίου. Σε κάθε περίπτωση δε, για την πληρότητα του τίτλου του σχεδίου νόμου αυτού, θα έπρεπε να συμπληρωθεί ότι αφορά και σε τροποποίηση των συνταξιοδοτικών διατάξεων του ν. 4387/2016.

2. Οι προτεινόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις έχουν υποβληθεί στο Δικαστήριο με τη σχετική αιτιολογική έκθεση, ενώ συνοδεύονται και από την, κατ' άρθρο 24 παρ. 5 περιπτ. ε' του ν. 4270/2014, οικ.15994/168/9.4.2019, εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Στην τελευταία, ωστόσο, αν και διατυπώνεται η εκτίμηση ότι το κόστος σε βάρος του προϋπολογισμού του ΕΦΚΑ από την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 19 για τις συντάξεις λόγω θανάτου σταδιακά θα ανέλθει από το ποσό των 80 εκατ. ευρώ για το τρέχον έτος στο ποσό των 348 εκατ. ευρώ για το έτος 2023, αναφορά, ως προς το εάν η αυξημένη αυτή συνταξιοδοτική δαπάνη είναι εντός των ορίων του ΜΠΔΣ 2019 - 2022, δεν

γίνεται, ενώ, όσον αφορά το άρθρο 32 για την αναγνώριση πλασματικού χρόνου ασφάλισης των μελών ΔΕΠ, χωρίς την υποχρεωτική, σε όλες τις περιπτώσεις, καταβολή εισφορών, εσφαλμένως στην ίδια έκθεση αναφέρεται ότι από την εφαρμογή του «προκαλούνται έσοδα στον ετήσιο προϋπολογισμό του ΕΦΚΑ», αφού είναι βέβαιο ότι η συγκεκριμένη ρύθμιση θα συνεπάγεται και έξοδα, ενόψει της θεμελίωσης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και της προσαύξησης των συντάξεων της ως άνω κατηγορίας δημόσιων λειτουργών. Με τα δεδομένα δε αυτά, η εν λόγω εισηγητική έκθεση δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του προμνησθέντος άρθρου του ν. 4270/2014.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Επί του άρθρου 19:

Ως εκ του αντικειμένου των ρυθμίσεων που αυτό περιλαμβάνει, ορθότερο θα ήταν ο τίτλος του άρθρου 19 να διατυπωθεί ως «Τροποποίηση του άρθρου 12 του ν. 4387/2016».

Επί της παρ. 1: Με την παρ. 1, το δικαίωμα σύνταξης του επιζώντος συζύγου παύει πλέον να τελεί υπό την προϋπόθεση της συμπλήρωσης του 55ου έτους της ηλικίας του, κατά το χρόνο θανάτου του δικαιοπαρόχου του, όπως προβλέπεται από τις σήμερα ισχύουσες διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, πρόκειται δε για δικαιολογημένη ρύθμιση, ενόψει όσων έγιναν δεκτά με τα Πρακτικά της 1ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας της 20ης Απριλίου 2016 για το μη πρόσφορο του ως άνω ηλικιακού κριτηρίου. Δοθέντος, πάντως, ότι για τις συντάξεις χηρείας διατηρείται σε ισχύ ο έτερος περιορισμός - της μη καταβολής τους, δηλαδή, στο ακέραιο, στην περίπτωση που ο επιζών

σύζυγος εργάζεται, αυτοαπασχολείται ή λαμβάνει σύνταξη από άλλη πηγή - που έχει εισαχθεί με την παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, ορθότερο θα ήταν να αντικατασταθεί η υποπαρ. Α της παρ. 1 του ίδιου άρθρου, η οποία, στο σύνολό της, αναφέρεται στο καταργούμενο ηλικιακό όριο, ως εξής: «Α. Ο επιζών σύζυγος, με την επιφύλαξη της παρ. 5».

Επί της παρ. 2: Με την παρ. 2, τα άγαμα τέκνα του θανόντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου διατηρούν το δικαίωμα στην απόληψη σύνταξης από μεταβίβαση έως τη συμπλήρωση του 24ου έτους της ηλικίας τους, ανεξαρτήτως της φοίτησής τους ή μη σε ανώτατες ή ανώτερες σχολές ή σε ΙΕΚ ή ΚΕΚ. Η νέα ρύθμιση, αν και περισσότερο ευνοϊκή, ακόμη και σε σχέση με εκείνη που ίσχυε πριν από το ν. 4387/2016 (βλ. άρθρο 5 παρ. 1 του π.δ/τος 169/2007), δεν κρίνεται, πάντως, αδικαιολόγητη, ενόψει των κρατουσών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών και, ιδίως, των υψηλότερων ποσοστών ανεργίας των νέων κάτω των 25 ετών, σε σύγκριση με άλλες κατηγορίες του εργατικού δυναμικού.

Κατά τη γνώμη, όμως, των Συμβούλων Γεωργίου Βοΐλη, Βασιλικής Ανδρεοπούλου, Ευαγγελίας - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σταματίου Πουλή, Δέσποινας Καββαδία - Κωνσταντάρα, Ευαγγελίας Σεραφή και Γεωργίας Παπαναγοπούλου, η εν λόγω διάταξη, που αποσυνδέει την καταβολή της συντάξεως σε ενήλικα τέκνα μετά την συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας και έως το 24^ο από οποιαδήποτε προϋπόθεση και ειδικότερα την ισχύουσα μέχρι σήμερα προϋπόθεση της φοίτησης, κρίνεται απρόσφορη και αδικαιολόγητη καθόσον ενέχει τον κίνδυνο να αποτελέσει αντικίνητρο είτε για την συνέχιση των σπουδών είτε για αναζήτηση εργασίας από τα τέκνα αυτά, τα οποία μάλιστα

σε μία ιδιαίτερος παραγωγική ηλικία, όπως είναι αυτή η εξαετία (18° έως 24° έτος της ηλικίας), ενδέχεται να παραμείνουν πλήρως ανενεργά από άποψη σπουδών και εργασίας με μακροπρόθεσμες συνέπειες, προεχόντως για τα ίδια, ιδιαίτερα αρνητικές.

Επί της παρ. 3: Με την παρ. 3, η ελάχιστη διάρκεια του γάμου, που απαιτείται για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος από τον επιζώντα σύζυγο αποβιώσαντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, η οποία, με τους ν. 3863/2010 και 3865/2010 είχε, χωρίς επίκληση συγκεκριμένων λόγων από το νομοθέτη, αυξηθεί για μεν τους συζύγους ασφαλισμένων σε τρία έτη, για δε τους συζύγους συνταξιούχων σε πέντε έτη, για να επανακαθορισθεί ενιαία, για αμφότερες τις κατηγορίες, σε πέντε έτη, με το ν. 4387/2016, μειώνεται σε τρία έτη, χρόνος που κρίνεται κατ' αρχήν επαρκής για την ικανοποίηση του θεμιτού σκοπού της αποτροπής σύναψης γάμων που αποβλέπουν αποκλειστικά στη συνταξιοδότηση του ενός συζύγου μετά το θάνατο του άλλου.

Επί της παρ. 4: Με την παρ. 4, αυξάνεται το ποσοστό της σύνταξης του επιζώντος συζύγου επί του ποσού της σύνταξης του θανόντος, το οποίο, όπως έγινε δεκτό με τα Πρακτικά της 1ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας της 20ης Απριλίου 2016, είχε υπέρμετρα περιορισθεί με το ν. 4387/2016. Πρόκειται, επομένως, και πάλι για δικαιολογημένη ρύθμιση.

Επί της παρ. 5: Με την παρ. 5, κατ' αρχάς καθιερώνεται κατώτατο όριο καταβαλλόμενης σύνταξης, για τον εργαζόμενο, αυτοαπασχολούμενο ή από άλλη πηγή συνταξιούχο επιζώντα σύζυγο, για τον οποίον, λόγω της κτήσης εισοδημάτων από τη δική του απασχόληση ή σύνταξη, ο ν. 4387/2016 προβλέπει

ότι, μετά την παρέλευση τριετίας από το θάνατο του δικαιοπαρόχου του, η σύνταξη από μεταβίβαση τού καταβάλλεται μειωμένη στο ήμισυ. Για τον καθορισμό, πάντως, του ύψους της ελάχιστης αυτής σύνταξης, την οποία, σε κάθε περίπτωση, θα δικαιούται ο επιζών σύζυγος, αρκεί η παραπομπή στην περιπτ. α΄ της υποπαρ. Β της παρ. 4 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, που αναφέρεται ακριβώς στο κατώτατο όριο σύνταξης χηρείας. Περαιτέρω, με την προτεινόμενη ρύθμιση, προβλέπεται ότι και ο ίδιος ο περιορισμός της καταβολής μειωμένης της σύνταξης από μεταβίβαση δεν εφαρμόζεται πλέον άνευ άλλου τινός, αλλά εξαρτάται από τη «χρονική διάρκεια της εργασίας ή αυτοαπασχόλησης» του επιζώντος συζύγου, η τελευταία αυτή προϋπόθεση, όμως, δεν εξειδικεύεται επαρκώς και ενδέχεται να δημιουργήσει ερμηνευτικά ζητήματα.

Επί της παρ. 6: Με την παρ. 6, συμπληρώνεται η παρ. 7 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, σύμφωνα με την οποία, οι καταβαλλόμενες, κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού στις 12.5.2016, συντάξεις λόγω θανάτου, διατηρούνται ως έχουν, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 14 του ίδιου νόμου, για τον επανυπολογισμό τους, με βάση τις διατάξεις για την εθνική και ανταποδοτική σύνταξη και το ανώτατο όριο καταβολής σύνταξης των άρθρων 7, 8 και 13 του εν λόγω νόμου. Η νέα ρύθμιση εναρμονίζεται με τους κανόνες του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, το μεν για τη διατήρηση στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί των τυχόν υψηλότερων, σε σχέση με τον επανυπολογισμό τους, συντάξεων, το δε για την επαύξηση των υπολοίπων, στο μέτρο, όμως, που φαίνεται να εξειδικεύει την ήδη ισχύουσα διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 12 του νόμου αυτού, ορθό θα ήταν να εισαχθεί με τη λέξη «Ειδικότερα».

Επί της παρ. 7: Με την παρ. 7, προβλέπεται, χωρίς, πάντως, αναδρομικά οικονομικά αποτελέσματα, ο κανονισμός (στην περίπτωση επιζώντος συζύγου με μικρότερη των πέντε ετών διάρκεια γάμου), η αναπροσαρμογή (με βάση το αυξημένο ποσοστό σύνταξης του επιζώντος συζύγου), η καταβολή σε αυξημένο ύψος (με την καθιέρωση ελάχιστης σύνταξης εργαζόμενου, αυτοαπασχολούμενου ή συνταξιούχου επιζώντος συζύγου) και η επαναχορήγηση (στην περίπτωση άγαμων τέκνων που είχαν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους και δεν σπούδαζαν), σύμφωνα με τις ευνοϊκές ρυθμίσεις των παρ. 1 έως 6, των συντάξεων που είχαν υπαχθεί στους συναφείς περιορισμούς του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, όπως σήμερα ισχύουν. Πέραν, όμως, του ότι όλες αυτές οι διαφορετικές μεταξύ τους περιπτώσεις δεν καλύπτονται με τη γενικόλογη αναφορά «σε όσες αποφάσεις συνταξιοδότησης εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή του ν. 4387/2016», δεν είναι, σαφές εάν στις ενέργειες αυτές προβαίνει οίκοθεν η συνταξιοδοτική διοίκηση ή κατόπιν αίτησης των δικαιούχων. Σε κάθε περίπτωση, όπως έχει διατυπωθεί η διάταξη, δεν καταλαμβάνει και τις περιπτώσεις που το συνταξιοδοτικό δικαίωμα των μελών της οικογένειας περιορίσθηκε κατ' εφαρμογή διατάξεων του προϊσχύσαντος του ν. 4387/2016 νομοθετικού καθεστώτος, τις οποίες ο νόμος αυτός απλώς επανέλαβε - όπως λ.χ. αυτές των άρθρων 12 του ν. 3863/2010 και 8 του ν. 3865/2010 για την πενταετή διάρκεια του γάμου, προκειμένου ο σύζυγος θανόντος συνταξιούχου να δικαιούται σύνταξης από μεταβίβαση - με συνέπεια, λόγω της εισαγωγής διακρίσεων, ως προς τη μεταχείριση όμοιων κατ' ουσία περιπτώσεων, να δικαιολογούνται επιφυλάξεις, όσον αφορά τη συμβατότητα της ρύθμισης προς τη συνταγματική αρχή της ισότητας.

Επί του άρθρου 32

Κατ' αρχάς, δοθέντος ότι συνιστούν τροποποίηση της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 4387/2016 για το χρόνο ασφάλισης των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων στον ΕΦΚΑ, οι ρυθμίσεις του άρθρου 32 θα έπρεπε να τεθούν με την προσθήκη περιπτ. ε' στην εν λόγω παράγραφο και ο τίτλος του άρθρου αυτού να αναδιατυπωθεί ως «Τροποποίηση του άρθρου 15 του ν. 4387/2016». Κατά τα λοιπά δε και όσον αφορά την ουσία των προτεινόμενων ρυθμίσεων, πέραν του ότι η αιτιολογική έκθεση δεν είναι ακριβής, αφού η κατοχή διδακτορικού διπλώματος δεν αποτελεί, σε όλες τις περιπτώσεις, αναγκαία προϋπόθεση για την κατάληψη θέσης καθηγητή (βλ. άρθρο 19 παρ. 1 του ν. 4009/2011, όπως ισχύει), με την καθιέρωση της δυνατότητας αναγνώρισης, για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, του χρόνου διδακτορικών σπουδών των μελών ΔΕΠ, χωρίς την καταβολή εισφορών, διασπάται ο από μακρού ισχύων (βλ. άρθρο 17 του ν. 2084/1992) κανόνας τής, υπό τον όρο της εξαγοράς τους και μόνον, αναγνώρισης ως συντάξιμων των προϋπηρεσιών του υπαλλήλου, χωρίς να προκύπτει ο ειδικότερος λόγος που δικαιολογεί εν προκειμένω την απόκλιση από τον κανόνα αυτό.

Κατά την άποψη της Αντιπροέδρου Μαρίας Αθανασοπούλου και της Συμβούλου Αγγελικής Μυλωνά, οι ρυθμίσεις του άρθρου 32 εναρμονίζονται με τις ισχύουσες συνταξιοδοτικές διατάξεις, υπό την προϋπόθεση ο διδακτορικός τίτλος να έχει αποτελέσει προσόν διορισμού των μελών ΔΕΠ, οι οποίοι, όμως, έχουν ασφαλισθεί για πρώτη φορά πριν από την 1η Ιανουαρίου 1993.

Επίσης κατά την άποψη των Συμβούλων Γεωργίου Βοΐλη, Σταματίου Πουλή και Δέσποινας Καββαδία - Κωνσταντάρα, η εν λόγω διάταξη θέτει

ζήτημα παραβίασης της Συνταγματικής αρχής της ισότητας (Σ. άρθρ. 4), καθόσον παρίσταται αδικαιολογήτως προνομιακή για μία ειδική κατηγορία λειτουργών του Δημοσίου χωρίς όμως να εξηγείται ο σπουδαίος λόγος που επιτρέπει αυτήν την εξαίρεση με την αναγνώριση του χρόνου διδακτορικών σπουδών ως συντάξιμης υπηρεσίας χωρίς την καταβολή εισφορών, όπως συμβαίνει με όλους τους λοιπούς δημοσίους υπαλλήλους και λειτουργούς πολλοί εκ των οποίων κατέχουν μετά από διδακτορικές σπουδές δίπλωμα διδακτορικό. Άλλωστε αυτές οι σπουδές για την απόκτηση ενός τέτοιου τίτλου αποτελούν ελεύθερη επιλογή αυτής της κατηγορίας λειτουργών ενώ αντίθετα η στρατιωτική υπηρεσία την οποία υποχρεώνονται να παράσχουν όλοι οι άρρενες Έλληνες πολίτες ανεξαιρέτως αναγνωρίζεται μόνο με εξαγορά μετά από καταβολή πολύ πλέον αυξημένων με τους τελευταίους συνταξιοδοτικούς νόμους ασφαλιστικών εισφορών, γεγονός που τεκμηριώνει την αδικαιολόγητη παραβίαση της ως άνω αρχής της ισότητας των Ελλήνων πολιτών ενώπιον του νόμου.

Μετά το τέλος της συνεδρίασης συντάχθηκε το παρόν πρακτικό, το οποίο, αφού θεωρήθηκε και εγκρίθηκε από την Πρόεδρο, υπογράφεται από την ίδια και τη Γραμματέα.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

**Για την ακρίβεια
Η Γραμματέας**

Ελένη Αυγουστόγλου